

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

De vitijs oppositis pr[a]edictis iustiti[a]e partibus, & primo de acceptione personarum, qu[a]e opponitur iustitiæ distributiuae. Quæstio 63.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38762

Ad primum ergo dicendum, quod præceptum de restitutione faciendâ, quamvis secundum formam sit affirmatiuum, implicat tamen in se negatiuum præceptum, quo prohibemur rem alterius detinere.

Ad secundum dicendum, quod quando aliquis non potest statim restituere, ipsa impotentia absoluit eum ab instanti restitutione faciendâ: sicut etiam totaliter à restitutione absoluitur, si omnino sit impotens. Debet tamen remissionem, vel dilationem petere ab eo, cui debet, aut per se, aut per alium.

Ad tertium dicendum, quod quia cuiuscumque circumstantiæ ommissio contrariatur virtuti, pro determinata est habenda; & oportet illam circumstantiâ obseruare. Et quia per dilationem restitutionis, committitur peccatum iniustæ detentionis, quod iustitiæ opponitur: idem necesse est tempus esse determinatum, ut statim restitutio fiat.

QVÆST. LXIII.

De acceptione personarum, in quatuor articulos diuisa.

D Einde considerandum est de vitijs oppositis prædictis iustitiæ partibus. Et primo de acceptione personarum, quæ opponitur iustitiæ distributiue. Secundo, de peccatis quæ opponuntur iustitiæ commutatiue.

¶ Circa primum queruntur quatuor.

¶ Primo, utrum personarum acceptio sit peccatum?

¶ Secundo, utrum habeat locum in dispensatione spiritualium?

¶ Tertio, utrum in exhibitione honoris?

¶ Quarto, utrum in iudicijs?

ARTIC. I.

Utrum personarum acceptio sit peccatum?

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod personarum acceptio non sit peccatum. In nomine enim personæ, intelligitur personæ dignitas. Sed considerare dignitates personarum pertinet ad distributiui iustitiæ. Ergo personarum acceptio non est peccatum.

Sec. sec. Vol. ij.

G

¶ 2 Præ-

352

instr. a 2

co. et 40.

2. le. 2. 10.

5. fin.

¶ 2 Præterea, In rebus humanis personæ sunt principales quâ res: quia res sunt propter personas, & non e conuerso. Sed rerum acceptio non est peccatum. Ergo multo minus acceptio personarum.

¶ 3 Præterea, Apud Deum nulla potest esse iniqualitas, vel peccatum. Sed Deus videtur personas accipere: quia interdum duorum hominum vnius conditionis, vnum assumit per gratiam, & alterum relinquit in peccato, secundum illud Math. 24 Duo erunt in lecto, vnus assumetur, & alius relinquetur. Ergo acceptio personarum non est peccatum.

SED contra, Nihil prohibetur in lege diuina, nisi peccatum. Sed personarum acceptio prohibetur, Deut. 1. vbi dicitur, Non accipietis cuiusquam personam. Ergo personarum acceptio est peccatum.

RESPONDEO dicendum, quod personarum acceptio opponitur iustitiæ distributiue. Consistit enim æqualitas distributiue iustitiæ in hoc, quod diuersis personis diuersa tribuuntur, secundum proportionem ad dignitates personarum. Si ergo aliquis consideret illam proprietatem personæ, propter quâ id quod ei confertur, est ei debitum: non est acceptio personæ, sed causæ. Vnde * glossa super illud ad Ephes. 6. Personarum acceptio nõ est apud Deum, dicit quod Deus iudex iustas causas discernit, non personas. Puta si iudex aliquis promoueat aliquem ad magistrum, propter sufficientiam scientiæ: hic attenditur causa debita, non persona. Si autem aliquis consideret in eo, cui aliquid confertur, non id propter quod id quod ei datur, esset ei proportionatum, vel debitum; sed solum hoc, quod est iste homo: (puta Petrus vel Martinus) hic est acceptio personæ: quia non attribuitur ei aliquid propter aliquam causam, quæ faciat eum dignum, sed simpliciter attribuitur personæ. Ad personam autem refertur quæcumque conditio non faciens ad causam, propter quam sit dignus hoc dono. Puta si aliquis promoueat aliquem ad prælationem vel magistrum, quia est diues, vel quia est consanguini-

*glo. inter
len. ibid.*

guineus suus: est acceptio personæ. Contingit tamē aliquam conditionem personæ facere eam dignam respectu vnus rei, & non respectu alterius. Sicut cōsanguinitas facit aliquem dignum ad hoc, quōd insti- tuatur hæres patrimonij, non autē ad hoc quōd con- feratur ei prælatio ecclesiastica. Et idē eadem con- ditio personæ in vno negotio considerata facit acce- ptionem personæ; in alio autē non facit. Sic ergo pa- tet, q̄ personarum acceptio opponitur iustitiæ distri- butiue in hoc quōd præter proportionē agitur: nihil autem opponitur virtuti nisi peccatum. Vnde conse- quens est, quōd personarum acceptio sit peccatum.

Ad primum ergo dicendum, quōd in distributiua iustitia considerantur conditiones personarum, quæ faciunt ad dignitatis, vel debiti causam. Sed in acce- ptione personarum considerantur conditiones, quæ non faciunt ad causam, vt * dictum est.

Ad secundum dicendum, quōd personæ proportio- namur, & dignæ redduntur aliquibus, quæ eis distri- buuntur, propter aliquas res quæ pertinent ad condi- tionem personæ: & idē huiusmodi conditiones sunt attendendæ tamquā propriæ causæ. Cum autē confi- derantur ipsæ personæ, attenditur non causā vt causā. Et idē patet q̄ quamuis personæ sint digniores sim- pliciter, non tamen sunt digniores quoad hoc.

Ad tertium dicendum, quōd duplex est datio. Vna quidem pertinet ad iusticiam, qua scilicet aliquis dat alicui quod ei debetur. Et circa tales dationes attenditur personarum acceptio. Alia est datio ad li- beralitatem pertinet, qua scilicet gratis datur ali- cui quod ei non debetur. Et talis est collatio mune- rum gratiæ, per quæ peccatores assumuntur à Deo. Et in hac donatione non habet locum personarum acceptio; quia quilibet absque iniustitia potest de suo dare quantum vult, & cui vult: secundum illud Matth. 20. An non licet mihi, quod volo facere? Tolle quod tuum est, & vade.

*in corpo-
re art.*

Vtrum in dispensatione spiritualium, locum habeas personarum acceptio?

353

AD secundum sic proceditur. Videtur, quòd in dispensatione spiritualium locum non habeat persona: uni acceptio. Conferre enim dignitatem ecclesiasticam seu beneficium alicui propter consanguinitatem, videtur ad acceptionem personarum pertinere: quia consanguinitas non est causa faciens hominem dignum ecclesiastico beneficio. Sed hoc non videtur esse peccatum: cū hoc ex consuetudine praelati ecclesie faciant. Ergo peccatum personarum acceptionis non videtur locum habere in dispensatione spiritualium.

¶ 2 Præterea, Præferre diuitem pauperi videtur ad acceptionem personarum pertinere, vt patet Jac. 2. Sed facilius dispensatur cum diuitibus & potentibus, quòd in gradu prohibito contrahant matrimonium, quàm cum alijs. Ergo peccatum personarum acceptionis non videtur locum habere circa dispensationem spiritualium.

¶ 3 Præterea, Secundum iura sufficit eligere bonum; non autem requiritur, quòd aliquis eligat meliorem. Sed eligere minus bonum ad aliquid altius, videtur ad acceptionem personarum pertinere. Ergo personarum acceptio nõ est peccatū in spiritualibus.

¶ 4 Præterea, Secundum statuta ecclesie eligendus est aliquis de gremio ecclesie. Sed hoc videtur ad acceptionem personarum pertinere: quia quando, que sufficientiores alibi inuenirentur. Ergo personarum acceptio non est peccatum in spiritualibus.

SED contra est, quòd dicitur Jac. 2. Nolite in personarum acceptione habere fidem domini nostri Iesu Christi: vbi dicitur gloss. Augusti. Quis ferat, si quis diuitem eligit ad sedem honoris ecclesie, contempto paupere instructiore & sanctiore?

5. RESPONDEO dicendū, quòd sicut dictum est, acceptio personarum est peccatum, in quantum contrariatur.

riatur iustitiæ. Quanto autem in maioribus aliquis iustitiam transgreditur, tanto grauius peccat. Vnde cū spiritualia sint tēporalibus potiora, grauius peccatum est personas accipere in dispensatione spiritualium, quā in dispensatione temporalium. Et quia personarum acceptio est, cum aliquid personæ attribuitur præter proportionem dignitatis ipsius; considerare oportet, quod dignitas alicuius personæ potest attendi dupliciter. Vno modo simpliciter, & secundum se: & sic maioris dignitatis est ille qui magis abundat in spiritualibus gratiæ donis. Alio modo per comparisonem ad bonum commune. Contingit enim quandoque, quod ille qui est minus sanctus & minus sciens, potest magis conferre ad bonum commune propter potentiam, vel industriam secularem, vel propter aliquid huiusmodi. Et quia dispensationes spiritualium principaliter ordinantur ad utilitatem communem, secundum illud 1. Corinth. 12. Unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem: idē quandoque absque acceptione personarum, in dispensatione spiritualium illi qui sunt simpliciter minus boni, melioribus præferuntur. Sicut etiam & Deus gratias gratis datas quandoque concedit minus bonis.

Ad primum ergo dicendum, quod circa consanguineos prælati distinguendum est. Quia quandoque sunt minus digni & simpliciter, & per respectum ad bonū commune. Et sic si dignioribus præferantur, est peccatum personarū acceptionis in dispensatione spiritualium. Quorum prælatus ecclesiasticus non est dominus, ut possit ea dare pro libito, sed dispensator: secundum illud 1. ad Cor. 4. Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorū Dei. Quandoque verò consanguinei prælati ecclesiastici sunt equè digni, ut alij. Et sic licitè potest absq. personarū acceptione consanguineos suos præferre: quia saltem in hoc præminent, quod de ipsis magis considerare potest, ut unanimiter secū negotia ecclesie

tractent. Eset tamen hoc propter scandalum dimit-
tendum, si ex hoc aliqui exemplum sumerent etiam
præter dignitatem, bonæ ecclesiæ consanguineis
dandi.

Ad secundum dicendum, quod dispensatio matri-
monij contrahendi principaliter fieri consuevit pro-
pter fœdus pacis firmadum. Quod quidem magis est
necessarium communi utilitati circa personas excel-
lentes. Et ideo cum eis facilius dispensatur absque
peccato acceptionis personarum.

Ad tertium dicendum, quod quantum ad hoc,
quod electio impugnari non possit in foro iudiciali,
sufficit eligere bonum, nec oportet eligere melio-
rem: quia sic omnis electio posset habere calumniã.
Sed quantum ad conscientiam eligentis, necesse est
eligere meliorem, vel simpliciter, vel in compara-
tione ad bonum commune: quia si potest haberi ali-
quis magis idoneus erga aliquã dignitatem, & alius
preferatur, oportet quod sit propter aliquam cau-
sam. Quæ quidem si pertineat ad negotium, quantum
ad hoc erit ille qui eligitur, magis idoneus: si verò
non pertineat ad negotium id quod consideratur ut
causa, erit manifeste acceptio personæ.

Ad quartum dicendum, quod ille qui de gremio
ecclesiæ assumitur, ut in pluribus consuevit esse ve-
rior, quantum ad bonum commune: quia magis di-
ligit ecclesiam in qua est nutritus. Et propter hoc
etiam mandatur Deuteronom. decimosextimo, Non
petris alterius gentis hominem facere regem, qui
non sit frater tuus.

ARTIC. III.

*Vtrum in exhibitione honoris, & reuerentia locum
habeat peccatum acceptionis personarum?*

354
quol. 10.
ar. 12.

AD tertium sic proceditur. Videtur, quod in exhi-
bitione honoris & reuerentiæ non habeat lo-
cum peccatum acceptionis personarum. Honor enim
nihil aliud esse videtur, quam reuerentia quædam
alicui exhibita in testimonium virtutis; et pater per
hi-

Philosophum in 1. Ethic. Sed prelati & principes sunt honorandi etiam si sint mali, sicut etiam parentes, de quibus mandatur Exod. 20. Honora patrem tuum & matrem tuam: & etiam domini sunt a seruis honorandi, etiam si sint mali, secundum illud 1. ad Timotheum sexto, Quicumque sunt sub iugo serui, dominos suos honore dignos arbitrentur. Ergo videtur quod acceptio personarum non sit peccatum in exhibitione honoris.

*lib. 1. c. 5.
to. 5.*

¶ 2 Præterea, Leuit. 19. præcipitur, Coram cano capite surge, & honora personam senis. Sed hoc videtur ad acceptionem personarum pertinere; quia quandoque senes non sunt virtuosus, secundum illud Dan. 13. Egressa est iniquitas a senioribus populi. Ergo acceptio personarum non est peccatum in exhibitione honoris.

¶ 3 Præterea, Super illud Jac. 2. Nolite in personarum acceptione habere fidem, &c. dicitur glossa Augustini, Si hoc quod Iacobus dicit, Si introierit in conuentu vestro vir habens anulum aureum, &c. intelligatur de quotidianis confessibus: quis hic non peccat, si tamen peccat? Sed hæc est acceptio personarum, diuites propter diuitias honorare. Dicit enim Gregorius in quadam homilia, Superbia nostra retunditur: quia in hominibus non naturam, qua ad imaginem Dei facti sunt, sed diuitias honoramus. Et sic cum diuitia non sint debita causa honoris, pertinet hoc ad personarum acceptionem. Ergo personarum acceptio non est peccatum circa exhibitionem honoris.

*in ep. 19.
ad Hier.
to. 2.*

*ho. 28. in
euangel.
an med.*

SE D contra est, quod dicitur in gl. Jac. 2. Quicumque diuitem propter diuitias honorat, peccat: & pari ratione, si aliquis honoretur propter alias causas, quæ non faciunt dignum honore: quod pertinet ad acceptionem personarum. Ergo acceptio personarum in exhibitione honoris est peccatum.

*glo inter
lin. super
illud Iac.
cob. 2. No
lite in per
sonarum
acceptio.*

RESPONDEO dicendum, quod honor est quoddam testimonium de virtute eius, qui honoratur. Et ideo

G 4 sola

sola virtus est debita causa honoris: sciendum tamen quòd aliquis potest honorari non solum propter virtutem propriam, sed etiam propter virtutem alterius. Sicut principes & prælati honorantur, etiam si sint mali, in quantum gerunt personam Dei & cõmunitatis, cui præficiuntur; secundum illud Prou. 26. Sicut qui immitit lapides in aceruum Mercurij, ita qui tribuit insipienti honorem. Quia enim gentiles rationationem attribuebant Mercurio, aceruus Mercurij dicitur cumulus ratio cinij, in quo mercator quandoque mittit vnum lapillum loco centum marcarum: ita etiam honoratur insipiens qui ponitur loco Dei, & loco totius cõmunitatis. Et eadem ratione parentes, & domini sunt honorandi, propter participationem diuinæ dignitatis, qui est omnium pater & dominus. Senes autem sunt honorandi propter signum virtutis, quod est senectus, licet hoc signum quandoque deficiat. Vnde, vt dicitur Sap. 5. Senectus venerabilis est, non diuturna. neque annorum numero computata. Cani autem sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata. Diuites autem honorandi sunt propter hoc, quòd maiorem locum in cõmunitatibus obtinent. Si autem solum intuitu diuitiarum honorentur, erit peccatum acceptionis personarum.

Et per hoc patet responsio Ad obiecta.

ARTIC. IV.

Vtrum in iudicijs locum habeat peccatum acceptionis personarum?

335

ar. 1. hu-
ius ques.

AD quartum sic proceditur. Videtur, quòd in iudicijs locum non habeat peccatum acceptionis personarum. Acceptio enim personarum opponitur distributiue iustitiæ, vt dictum est. Sed iudicia maxime videntur ad iustitiã cõmutatiuã pertinere. Ergo personarum acceptio non habet locum in iudicijs.

¶ 2 Præterea, Penæ secundum aliquod iudicium infliguntur. Sed in penis accipiuntur personæ absque peccato: quia grauius puniuntur qui inferunt iniuriã
in per-

in personas principum, quam qui in personas aliorum. Ergo personarum acceptio non habet locum in iudicijs.

¶ 3 Præterea, Ecclesiast. 4 dicitur, In iudicando esto pupillis misericors. Sed hoc videtur esse accipere personam pauperis. Ergo acceptio personarum in iudicijs non est peccatum.

SED contra est, quod dicitur Prouer. 18. Accipere personam in iudicio non est bonum.

RESPONDEO dicendum, quod sicut * dictum est, iudicium est actus iustitiæ, prout iudex ad æqualitatem iustitiæ reducit ea, quæ inæqualitatem oppositam facere possunt: personarum autem acceptio inæqualitatem quandam habet, in quantum attribuitur alicui personæ aliquid præter proportionem suam, in qua consistit æqualitas iustitiæ. Et ideo manifestum est, quod per personarum acceptiorem iudicium corrumpitur.

Ad primum ergo dicendum, quod iudicium dupliciter potest considerari. Vno modo quantum ad ipsam rem iudicatam: & sic iudicium se habet communiter ad commutatiuam, & ad distributiua iustitiæ. Potest enim iudicio diffiniri qualiter aliquid commune sit distribuendum in multos, & qualiter alteri vnus restituat, quod ab eo accepit. Alio modo potest considerari quantum ad ipsam formam iudicij, prout scilicet iudex etiam in ipsa commutatiua iustitiæ ab vno accipit, & alteri dat: & hoc pertinet ad distributiua iustitiæ. Et secundum hoc in quolibet iudicio locum habere potest personarum acceptio.

Ad secundum dicendum, quod cum punitur aliquis grauius propter iniuriam in maiorem personam commissam, non est personarum acceptio: quia ipsa diuersitas personæ facit, quantum ad hoc, diuersitatem rei, vt supra * dictum est.

Ad tertium dicendum, quod homo in iudicio debet pauperi subuenire quantum fieri potest: tamen

q. 60. a. 2

q. 58. ar. 10. ad 3. Et q. 61. art. 2. ad tert. un.

• hinc

sine læsione iustitiæ. Alioquin non haberet locum illud quod dicitur Exod. 23. Pauperis quoque non misereberis in iudicio.

QVÆST. LXIV.

De vitijs oppositis commutatiue iustitiæ: & primò de homicidio, in octo articulos diuisa.

Postea considerandum est de vitijs oppositis commutatiue iustitiæ. Et primò considerandum est de peccatis, quæ committuntur circa inuoluntarias commutationes. Secundò de peccatis quæ committuntur circa commutationes voluntarias. Committuntur autem peccata circa inuoluntarias commutationes per hoc, quòd aliquod nocumentum proximo infertur contra eius voluntatem. Quod quidem potest fieri dupliciter, scilicet facto & verbo. Facto quidem cum proximus læditur vel in persona propria, vel in persona coniuncta, vel in proprijs rebus. De his ergo per ordinem considerandum est. Et primò de homicidio per quod maximè nocetur proximo.

¶ Et circa hoc queruntur octo.

- ¶ Primo, vtrum occidere animalia bruta, vel etiam plantas, sit peccatum?
- ¶ Secundo, vtrum occidere peccatorem sit licitum?
- ¶ Tertio, vtrum hoc liceat priuatæ personæ, vel solum publicæ?
- ¶ Quarto, vtrum hoc liceat clerico?
- ¶ Quinto, vtrum liceat alicui occidere seipsum?
- ¶ Sexto, vtrum liceat occidere hominem iustum?
- ¶ Septimo, vtrum liceat alicui occidere hominem, seipsum defendendo?
- ¶ Octauo, vtrum homicidium casuale sit peccatum mortale?

ARTIC. I.

356 *Vtrum occidere quæcumque viuentia sit illicitum?*

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd occidere quæcumque viuentia sit illicitum. Dicit enim Apostolus ad Roman. 13. Qui ordinationi Dei resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Sed per ordi-

2. 2. 39. 9.
2. 2. 2. 10.
et 3 cont.
e. 14 2. ff.